

УДК 94 (327.323.3+330.856)

«БІЛЬШОВИЗАЦІЯ» КОМУНІСТИЧНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В 20-х рр. ХХ ст.**Олександр Малець**

Мукачівський державний університет,
Україна, 89611, Закарпатська область, м. Мукачеве, вул. Ужгородська, 26
e-mail: malets.oleksandr66@gmail.com

Без повного осмислення сторінок минулого та винесення повчальних уроків з історії неможливо конструктивно розв'язувати сучасні проблеми, прогнозувати та моделювати їх розвиток у майбутньому. Ця аксіома стосується і складних процесів діяльності міжнародних ліворадикальних об'єднань першої третини ХХ ст. Характер утвореного у 1919 р. Комуністичного інтернаціоналу був викликаний діяльністю більшовицького режиму, який фактично захопив владу у Росії по закінченню Першої світової війни. Діяльність Комінтерну розгортався відповідно до «вимог часу», які диктували більшовицькі лідери, а його кроки на міжнародній арені були радше віддзеркаленням зовнішньополітичних потуг нової російської влади, ніж реалізації повноцінної програми незалежної міжнародної організації.

Взаємини Комінтерну та влади радянської Росії у 1920-х рр. у певній мірі демонструють усю сутність більшовицького режиму, здатного нехтувати морально-етичними нормами для досягнення власних політичних цілей. Дослідження цих взаємин у сучасних умовах дозволяє краще зрозуміти зміст політичних процесів, які відбувалися довкола України після розвалу Російської імперії. Воно також дозволяє дослідити їхній вплив на розвиток світової історії.

Особливості розвитку Комуністичного інтернаціоналу вже неодноразово ставали об'єктом історичних досліджень та отримали досить широке наукове висвітлення. Діяльності Комінтерну та його взаємодії із владою СРСР, як і участі російських комуністів у його діяльності, було присвячено багато досліджень, особливо у радянський період історії. Попри значний джерельний архівний матеріал, який був використаний під час їх написання, слід визнати, що у більшості випадків ці праці переобтяжені ідеологічним нашаруванням епохи та написані у дусі офіційної радянської пропаганди. Попри це на увагу дослідників заслуговують праці Б. Лейбноза [11], В. Фостера [15], К. Маккензі [12], а також роботи А. Ватліна [3; 4], Г. Адібекова [1], що побачили світ вже після розвалу СРСР. Українські нау-

ковці, які вивчають даний період, фактично оминають проблеми діяльності Комінтерну, зосередивши свою увагу здебільшого розгортанню комуністичного/соціалістичного руху на українських землях у першій третині ХХ ст. Це зокрема праці Є. Галушка [7], С. Кульчицького [10], І. Гавриліва [6], Відтак, складається ситуація у якій дослідження проблематики розвитку міжнародного соціалістичного руху може і має бути досліджена, виходячи із сучасних історичних концепцій.

У даній статті розглянуто процес «більшовизації» Комінтерну, що полягала у передачі «досвіду» революційної боротьби Всеросійської комуністичної партії (більшовиків) через структури організації іншим партіям, що входили до Комуністичного інтернаціоналу. Саме він, на думку автора, найкраще ілюструє ту роль, яку відіграла влада СРСР у діяльності цієї міжнародної організації.

Соціально-політичні катаклізми, які сколихнули Європу наприкінці Першої світової війни й у перші повоєнні роки до весни 1921 р., розглядалися радянськими більшовиками, як підтвердження краху «капіталістичної системи». У таких умовах Комінтерн розглядав себе не як федерація національних партій, а як єдина комуністична організація, своєрідний «генеральний штаб світової революції» [5, с. 38]. Саме з цим було пов'язане відмежування радянських комуністів від існуючих партій соціал-демократичного спрямування, формування власних «революційних кадрів», суворі конспірація та постійна «чистка» власних лав.

У Маніфесті та платформі Комінтерну, ухвалених Першим конгресом у 1919 р., було викладено основні погляди об'єднання на шляхи реформ суспільного устрою [9, с. 53-66]. Зважаючи на ту роль, яку відігравали російські більшовики в організації, не дивно, що лише радянська Росія вступила у «посткапіталістичну» стадію розвитку – соціалізм. Для прихильників більшовицьких ідей, державний устрій Західного світу (тут розуміємо держави Західної Європи та США. – *О.М.*) формував так звану «капіталістичну систему», що була оха-

рактизована як «загниваюча».

У програмних документах Комінтерну, серед іншого, йшла мова про своєрідний «світовий конфлікт», в якому «буржуазія», тобто соціальний клас, який з точки зору комуністів, домінував у капіталістичному суспільстві, перебував у конфронтації з масою ворогів, включаючи радянську Росію, робітничим класом у капіталістичних країнах і рухом за незалежність у колоніях. Перша світова війна, згідно із документами Комінтерну, ознаменувала затяжну кризу капіталістичної системи, яка у той же час була названа «епохою комуністичної революції пролетаріату» [12, с. 37]. Формування у Росії так званого «пролетарського правління», за словами «комінтернівців», було дуже важливим для подальшого розвитку світової революції. Саме тоді, як йшлося у програмних документах Комінтерну, світ зіткнувся з неминучим і незаперечним фактом існування економіки й управління, що була більш прогресивною, ніж капіталістична. А це, у свою чергу, вело до поділу світу на дві протиборчі системи.

Члени Комінтерну були переконані, що конфлікт інтересів європейських держав розхитав і продовжить розхитувати усі зусилля, спрямовані на стабілізацію усталеного устрою. Відтак, переконання у занепаді капіталізму у недалекому майбутньому давало початок пасивності Комінтерну, яка все більше контрастувала і, зі словесним радикалізмом його функціонерів, і з радикальним нетерпінням комуністичних його прихильників [3, с. 42-50].

За словами комуністів, головний внесок в ідеологію Комінтерну вніс В.Ульянов-Ленін, який відхилив будь-яку абстрактну концепцію демократії та диктатури, які, на його думку, ніколи не треба було розглядати як абсолютні поняття, а як щось змінне щодо класу, який перебуває при владі [9, с. 66-73]. На його думку, для учасників революційного руху не могло існувати такого поняття, як захист демократії взагалі, оскільки саме поняття «демократичних свобод» відображало існуючий устрій. Безкомпромісна відмова учасників Комінтерну від «буржуазної» демократії у 1919 р. показувала високі сподівання та надії комуністів на швидку «світову революцію». Слід зауважити, що саме така безкомпромісність, а також і те, що лідери Комінтерну одночасно були і державними діячами Росії, у недалекому майбутньому стало на заваді зближенню із міжнародним соціал-демократичним рухом.

Не останню роль у проведенні «світової революції» відіграла утверджена у лавах більшовиків практика так званих військово-

комуністичних методів – рішення господарських і політичних проблем шляхом створення все нових апаратів, адміністрування та комісарських інспекцій. Як наслідок чимало соціалістів, що були переконані в універсальності демократичних принципів організації суспільного життя, виявлялися поза Комінтерном, у чому безсумнівно, була його слабкість і помилка.

Чи не найважливішу роль в офіційній риторичі членів Комінтерну займало положення про необхідність встановлення «диктатури пролетаріату». У теорії це означало існування політичних прав для учасників революційного руху, які реалізовували диктатуру над «поваленими класовими ворогами». На практиці, це ж означало диктатуру комуністичної партії над усім суспільством.

Веденням російських військ у Варшаву під час російсько-польської війни, а також соціальна нестабільність в Європі, на думку ідеолога більшовиків В.Ульянова-Леніна, сприяла поширенню революції. А тому, на II Конгресі Комінтерну (червень-серпень 1920 р.) особливу увагу було приділено питанню становища комуністичних партій. У квітні-травні 1920 р. перед II конгресом він написав книгу, в якій закликав комуністів до участі у роботі парламентів і профспілок, і засуджував тих, хто заперечував необхідність такої діяльності [9, с. 113-126]. Ідеолог більшовизму наполягав на необхідності створення комуністичних об'єднань, які мали реалізовувати на практиці ідею «світової революції». Це, зрештою, відобразилось і на ухвалах II конгресу Комінтерну, в яких комуністична партія була названа «найбільш передовою, найсвідомішою і найреволюційнішою частиною» робітничого класу [9, с. 104-111]. Серед іншого, комуністичну партію також було охарактеризовано, як «життєво необхідну для керівництва і контролю до, під час і після захоплення влади». Також було визначене беззаперечне верховенство партії над іншими «пролетарськими» організаціями після реалізації революції.

Програмний документ «Двадцять одна умова про прийом у Комуністичний інтернаціонал» також були ухвалені на II конгресі [9, с. 100-104]. Ці положення в основному відображали погляди В.Ульянова-Леніна на зміст комуністичного руху, його організацію та принципи діяльності. Згідно з ними, партії повинні були публічно відмовитися від усіх «реформістських» елементів і поглядів та відкрито підтримувати встановлення диктатури пролетаріату. Кожна комуністична партія повинна була бути побудована як надзвичайно

централізована структура, що була підпорядкована суворій партійній дисципліні. Вона мала утворити власний партійний апарат, який займався проведенням агітаційної роботи, з урахуванням специфіки місця, де вона існувала. Схвалювалось також періодичне проведення «чищення» своїх рядів, яке полягало у відлученні від організації людей, які поставили чи могли поставити під сумнів «правильність» існуючого курсу партії. Загалом, організаційна модель такої організації, по своїй суті, багато у чому нагадувала структуру більшовицької партії у Росії.

Особлива увага надавалася на вербування нових членів і збільшення кількості прихильників. Зручним «грунтом» для проведення такої агітаційної роботи були визначені військові та селяни. Зауважимо, що заслуговує на увагу положення про обов'язок комуністичних партій надавати всіляку підтримку радянським республікам в їх боротьбі проти контрреволюції. Ідеолог більшовизму В.Ульянов-Ленін закликав комуністів підтримати повстання проти колоніальних держав в їхніх колоніях. У тезах, прийнятих II конгресом Комінтерну, підкреслювалася неможливість повного вирішення національних проблем без встановлення соціалізму.

У середині 1921 р., коли відбувся II конгрес, революційний рух в Європі переживав період свого спаду. Він так і не зміг набути характеру «загальносвітового» та вийти за межі колишньої Російської імперії, як це передбачали ідеологи більшовизму. Це змусило ідеологів Комінтерну переглянути власні постулати та почати розробляти іншу, «м'якішу» концепцію. На цей раз її суть була зведена до необхідності проведення підготовки для рішучих кроків по захопленню державної влади. Лише згодом більшовики визнали, що перший період післявоєнного революційного руху слід вважати завершеним [9, с. 166]. Беручи до уваги відсутність безпосереднього впливу в європейських державах, головним завданням Комінтерну було проголошено отримання прихильності робітничого класу та застосування його потенціал для поширення ідеї світової революції.

Оптимізм Комінтерну зникав з кожним днем. Попри те, що IV конгрес у 1922 р. напояв на існуванні кризи у капіталістичному світі, було визнано, що комуністичні партії були далекими від того, щоб переконати більшість пролетаріату слідувати «по комуністичному шляху» [12, с. 45]. На V конгресі 1924 р. «комінтернівці» констатували, що з 1921 року «буржуазія практично повсюдно провела ус-

пішний наступ на пролетаріат на всіх фронтах» [9, с. 415]. Згодом, на наступних пленумах Комінтерну, його членами було звернено увагу на «стабілізацію» капіталістичної системи у перші повоєнні роки. Поряд з цим, вони напояли, що таке явище має сумнівний і тимчасовий характер.

В умовах «стабілізації капіталістичної системи», яка от-от мала зазнати краху, ідеологи Комінтерну активно розробляли так звану «тактику єдиного фронту». Її широке обговорення проводилося у формі тез «Єдиний робітничий фронт», на IV конгресі у 1922 р. По своїй суті, він передбачав тимчасовий союз між комуністами та некомуністами для вирішення безпосередніх вимог і найближчих цілей. Цілком очевидно, що основною ціллю, яку переслідував Комінтерн, було встановлення свого одноосібного контролю над такими рухами. Хоча мова не йшла про необхідність відмови комуністичних партій від своєї самостійності.

Єдиновладдя Комінтерну було замінено більш гнучким підходом до інших членів лівого руху. Така тактика була збережена фактично до кінця існування Комінтерну. Фактично можна говорити про дві форми єдиного фронту, що змінювали одна одну впродовж усього періоду існування Комінтерну. У першому випадку, єдиний фронт «знизу» був спробою відокремити частину некомуністичного руху від свого керівництва та підпорядкування його безпосередньо Комінтерну. Її завжди застосовували щодо представників інших, некомуністичних партій, які стверджували, що вони є представниками робітничого класу.

Другою формою, яка розглядалася як альтернатива, був єдиний фронт «зверху», який допускав зближення, хоча і тимчасове, з некомуністичними лідерами у пролетарському русі. Форма єдиного фронту використовувалася у кожному конкретному моменті по-різному та залежала від загальної політики, що проводилася Комінтерном.

Вагомим чинником, який вплинув на формування політики Комінтерну стало і те, що відбулося зміцнення Радянського Союзу та комуністичної партії. Поступово СРСР перестали сприймати як відсталу державу, яка тимчасово стала лідером у світовому революційному русі, і якій повинні були надавати всебічну підтримку та захист. У певній мірі для комуністів в інших країнах, починаючи з 1922 р., підтримка СРСР стала визначальною і про це можна було заявляти відкрито [16, с. 448].

У відносинах між Радянським Союзом і світовим революційним рухом був прийнятий

принцип взаємних зобов'язань, який мав залишатися незмінним [16, с. 449]. Це життєво важливе запевнення було переглянуто вже після 1928 р. Звичайно, спочатку Комінтерн розцінював лідерство Радянської Росії у світовому революційному русі як тимчасове і твердо вірив, що це лідерство скоро перейде до більш розвинених у промисловому відношенні країн Заходу, швидше за все до Німеччини. Зокрема, в одній із декларацій, яка побачила світ у цей час, було згадано про допомогу, яка мала бути наданою Росії після встановлення влади комуністів у Німеччині [9, с. 198]. Згодом ця теза неодноразово доповнювалася під час засідань Комінтерну. Зокрема, у 1927 р. було ухвалено спеціальну резолюцію, що закликала до «захисту СРСР від нападу капіталістичних країн». Насправді, таким чином радянські більшовики намагалися убезпечити себе від можливого зовнішнього впливу на розвиток ситуації у самій Росії де, як відомо, вже особливо активно була розгорнута кампанія репресій проти незгідних з владою комуністів.

Вищезазначена політика радянських більшовиків щодо політичних рухів комуністів в інших державах світу, була офіційно виокремлена в окрему програму «більшовизації» Комінтерну. Слід зауважити, що сам термін «більшовизація» є своєрідним ярликом і явно носить «прорадянський» характер, оскільки наказував іншим комуністичним партіям, як треба було реалізовувати революційні ідеї «на місцях». «Більшовизація» була ухвалена на V конгресі Комінтерну в середині 1924 р. та проголошувала, що головний «маховик» для забезпечення відповідності ідеям і методам ВКП(б) Радянського Союзу було запущено. Згодом, теза про більшовизацію була розширена й обговорена навесні 1925 р. під час V конгресу Комуністичного інтернаціоналу. По-суті, вона мала на меті посилення контролю ВКП(б) над Комінтерном і, у той же самий час, створення за межами СРСР нового (поліпшеного) типу комуністичної партії, яка змогла б для досягнення своїх цілей більш ефективно використовувати революційну ситуацію, що складається у тій чи іншій країні. Одним із головних завдань «більшовизації компартій» стала їхня організаційна перебудова на основі виробничих осередків (на заводі, фабриці, шахті, у конторі, магазині, маєтці і т.д.). вулична, територіальна організація розглядалася як підсобна форма організації [2, с. 17].

Намагаючись уникнути звинувачень про узурпацію влади та підтримати «демократичний» характер Комінтерну, російські комуні-

ти наполягали на тому, що «більшовизація» не означала механічної передачі досвіду ВКП(б) усім іншим партіям. Натомість, вони запропонували вважати під нею розуміння іншими комуністичними партіями того, що російський більшовизм був і залишається інтернаціональним за своєю суттю та має дуже важливе значення для інших [12, с. 51]. На практиці, під час так званої «більшовизації» відбувався і зворотній ефект впливу між Комінтерном і ВКП(б). Зокрема, після того, як було остаточно сформоване керівне ядро Виконавчого комітету Комінтерну за «більшовицьким зразком», у 1926-27 рр. у самій Комуністичній партії Радянського Союзу відбулася партійна «чистка» від «троцькістських елементів» [2, с. 19].

Головними рисами «більшовицької» партії було визначено:

- масовість, маневреність, виключала всякий догматизм і сектантство;
- демократичний централізм і монолітність, відсутність фракцій;
- регулярне проведення пропагандистської й організаційної роботи у збройних силах;
- партія повинна бути революційною по суті, вірною принципам марксизму та рішуче просуватися по шляху до своєї головної мети – повалення буржуазії.

Поряд з поняттям «більшовизації» Комінтерну, до активного вжитку почав входити такий термін як «ленінізм», що по-суті означав «правильний марксизм». На п'ятому пленумі ВККІ навесні 1925 р. було визначено, що саме ідеолог більшовизму В. Ульянов-Ленін «збагатив» вчення ідеолога комунізму К. Маркса, а саме у питаннях, що стосувалися пролетарської революції та механізмів впровадження «диктатури пролетаріату». Крім того, було звернено увагу, що саме з «ленінізмом» слід пов'язувати розробку таких важливих речей у соціалістичному русі, як питання системи соціалізму як реально існуючого типу пролетарської держави; соціального розшарування у самому робочому русі, як потенційного джерела його імовірного розколу. Перераховані вище риси ленінізму містилися у тезах п'ятого пленуму («Більшовизація партій Комуністичного інтернаціоналу»), які детально роз'яснюють значення «більшовизації» для Комінтерну [2, с. 16-20].

Своєрідне «ідеологічне завоювання» Комінтерну Комуністичною партією Радянського Союзу стало, таким чином, ще більш явним. У самому Комінтерні «більшовизація» партій отримала загальне визнання. Згідно з цим розпорядженням, всі інші компартії повинні бу-

ли бути «більшовизовані». Зокрема, у своєму зверненні до учасників комуністичного руху у Німеччині у 1927 р. Комінтерн закликав використовувати більшовицький досвід для об'єднання навколо себе «робочих мас» [8, с. 56]. Перевага ідеології та політичного досвіду радянських комуністів стала безпрецедентною. В оцінці діяльності комуністичних партій поза межами СРСР поняття «більшовицький» означало високу оцінку діяльності. Так, зокрема, йшлося про дійсно «більшовицький шлях», якого дотримувалася Комуністична партія Франції, а також про те, що Комуністична партія Англії є дійсно «більшовицькою робочою партією» [8, с. 67-68]. У той же час варто пам'ятати, що «більшовизація» була проголошена тоді, коли головними політичними факторами було тривале (за часом) існування СРСР і його влади, яка зміцнювала свої позиції на міжнародній арені, СРСР в очах Комінтерну залишався єдиною «пролетарською» державою, а сам революційний рух, керований більшовиками, зазнав фіаско в інших державах.

Висновки. Упродовж першого десятиліття існування Комінтерну політичні лідери більшовицької Росії зробили чимало для того, щоб перетворити його на зручний інструмент у веденні своєї пропаганди. Більше того, завдяки політиці «більшовизації» – формування політичних структур, аналогічних до тих, що існували у РКП(б), більшовикам вдалося повністю взяти розвиток і функціонування Комінтерну під свій контроль. У самому Комінтерні «більшовизація» партій отримала загальне визнання, а комуністична партія СРСР остаточно закріпила свої позиції. У 1920-х рр. Комінтерн становив собою фактично єдину комуністичну партію, що намагалася приховати свою суть під ширмою союзу міждержавних партійних організацій. Кадрова політика, фінансування та забезпечення мережі Комінтерну, вироблення тактики та стратегії діяльності його національних секцій перебували у міцних

руках більшовиків під пильним контролем радянських спецслужб.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Адибеков Г., Шахназарова Э., Шириня К. Организационная структура Коминтерна 1919-1943. Москва: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 1997. 280 с.
2. Адибеков Г.М., Шахназарова Э.Н., Шириня К.К. Организационная структура Коминтерна (от конгресса к конгрессу) // История Коммунистического Интернационала 1919-1943: Документальные очерки. [Отв. ред. А.О. Чубарьян]; Ин-т всеобщей истории. Москва: Наука, 2002. 413 с.
3. Ватлин А. Коминтерн: Идеи, решения, судьбы. Москва: РОССПЭН, 2009. 415 с.
4. Ватлин А. Коминтерн: первые десять лет. Исторические очерки. Москва: Издательский центр «Россия молодая», 1993. 240 с.
5. Ватлин А.Ю. Коминтерн в мировой истории прошлого века: реальность, память и легенда. История и общество: истина и мораль // Сборник трудов в честь 70-летия профессора М.М. Мухамеджанова. Москва, 2006. 268 с.
6. Гаврилик І. Західна Україна у 1921-1941 роках: нарис історії боротьби за державність. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 472 с.
7. Галушко Є. Нариси історії ідеологічної та організаційної діяльності КПЗУ в 1919-1928 рр. Львів: Видавництво Львівського університету, 1965. 261 с.
8. Елизаров Н.В. Коммунистический интернационал и ВКП(б). Москва, Ленинград: Государственное издательство, 1926. 80 с.
9. Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы и воззвания конгрессов Коминтерна и пленумов ИККИ. 1919-1932 / Под ред. Бела Куна. Москва: Партиздат, 1933. 107 с.
10. Кульчицький С. Червоий виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: в 3-х книгах. Київ: Темпора, 2013. Книга 3. 388 с.
11. Лейбзон Б., Шириня К. Поворот в политике Коминтерна (к 30-летию VII конгресса). Москва, 1965. 146 с.
12. Маккензи К. Коминтерн и мировая революция 1919-1943: Пер. с англ. Г.Г. Петровой. Москва: Центрполиграф, 2008. 468 с.
13. Пантелеев М. Четверть века Коминтерна или Шагреневая кожа интернационализма // История. 2002. № 24. С. 34-42.
14. Пономарев Б. Историческое значение Коминтерна // Коминтерн и его революционные традиции. Материалы научной сессии, посвященной 50-летию образования Коммунистического Интернационала (Москва, 25-26 марта 1969 г.). Москва: Политиздат, 1969. 120 с.
15. Фостер У. История трёх интернационалов: Международное социалистическое и коммунистическое движение с 1848 г. до настоящего времени: к изучению дисциплины. Москва: Госполитиздат, 1959. 617 с.
16. Carr E.H. The Bolshevik Revolution, 1917-1923. Vol. III. London: Macmillan. 1978. (A History of Soviet Russia).

Малець Олександр «Більшовизація» Комуністичного інтернаціоналу в 20-х рр. ХХ ст.

У статті розглянуто діяльність Комуністичного інтернаціоналу у 1920-х рр. Особлива увага приділена впливу лідерів радянської Росії на формування ідеології Комінтерну. Доведено, що впродовж першого десятиріччя свого існування у 1919-1929 рр. міжнародна організація ліворадикальних партій повністю перейшла під вплив російських комуністів і на практиці виконувала ті цілі, які ставило перед собою керівництво СРСР. Зроблені висновки про те, що жорстко централізована система Комінтерну впродовж першого післявоєнного десятиліття повністю підпорядковувалася вказівкам Комуністичної партії Радянського Союзу.

Ключові слова: Комінтерн, Ленін, більшовизм, ідеологія

Малець Олександр «Большевизация» Коммунистического интернационала в 20-х гг. ХХ в.

В статье рассмотрена деятельность Коммунистического интернационала в 1920-х гг. Особое внимание уделено влиянию лидеров советской России на формирование идеологии Коминтерна. Доказано, что в течение первого десятилетия своего существования в 1919-1929 гг. международная организация леворадикальных партий полностью перешла под влияние российских коммунистов и на практике выполняла те цели, которые ставило перед собой руководство СССР. Сделаны выводы о том, что жестко централизованная система Коминтерна в течение первого после-

военного десятилетия полностью подчинялась указаниям Коммунистической партии Советского Союза.

Ключевые слова: Коминтерн, Ленин, большевизм, идеология

Malets Oleksandr «Bolshevization» of the Communist International in 1920's

In this general paper the attitude of the activities of the Communist International in the 1920's are considered. Subject matter related to influence of the leaders of Soviet Russia on the formation of the ideology of the Comintern. It has been proved that during the first decade of its existence in 1919-1929, the international organization of the left-radical parties was completely subjected to the influence of the Russian Communists and in practice fulfilled the goals set forth by the leadership of the USSR. It was investigated that in the 1920's the Comintern was actually the only communist party that tried to conceal its essence by simulating the activities of a full-fledged union of intergovernmental party organizations. Thanks to the policy of «Bolshevization», this consisted in the formation of political structures similar to those existing in the RCP(b), the Bolsheviks managed to take full control of the activities of the Comintern. Conclusions are drawn that the rigidly centralized system of the Comintern during the first post-war decade was completely subordinated to the instructions of the Communist Party of the Soviet Union.

Keywords: Comintern, Lenin, Bolshevism, ideology

Надійшла до редакції 17.01.2018 р.